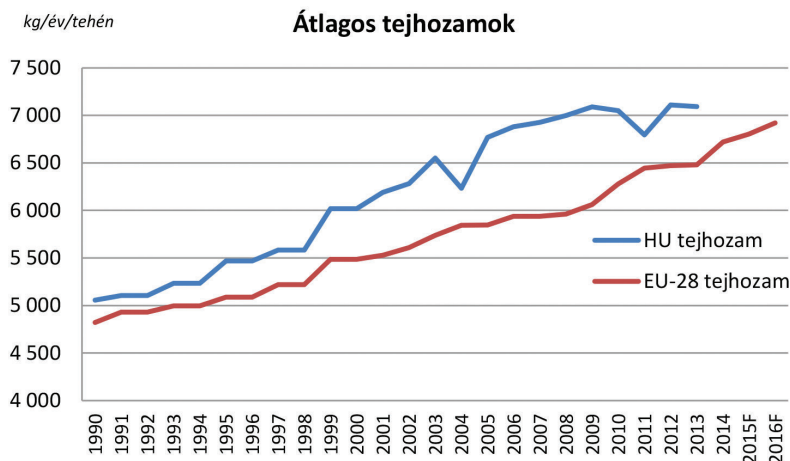
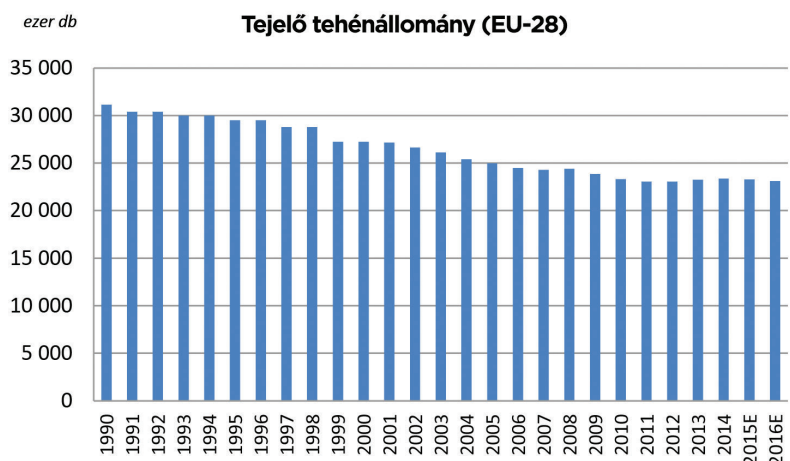

Nyerstej termelés, tejhasznú tehénállomány

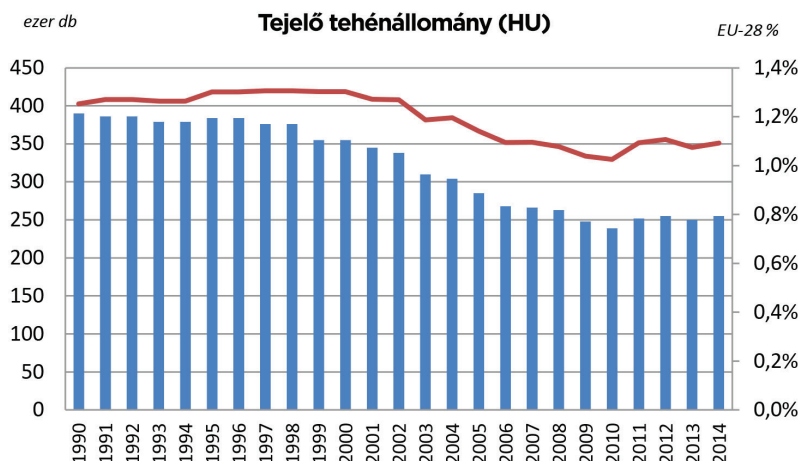
A hazai nyerstej termelés 2002-2011 között jelentősebben csökkent abszolút mértékben és arányaiban is (termelés: évi 2,1 millióról 1,7-1,8 millió tonnára, EU összpiaci részesedés: 1,35%-ról 1,1%-ra). A technológiai és génetikai fejlődésnek és a gépesítettség javulásának köszönhetően azonban az egy tehenre jutó éves tejhozamok folyamatos növekedést mutatnak az Unióban és 2008-2009-ig Magyarországon is:

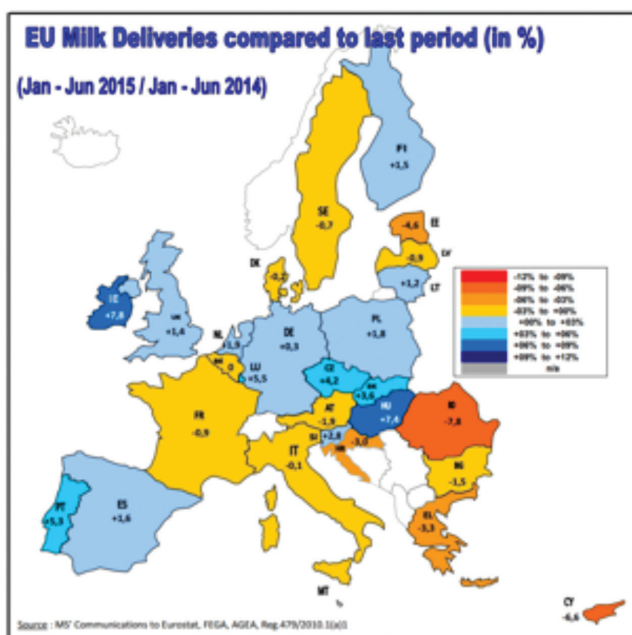
Ennek köszönhetően pedig az éves tejtermelés kevesebb vagy ugyanannyi tehen létszámmal is előállítható az EU-ban:

A hazai piacon öt éve megállt a tehénállomány csökkenése és a kettős hasznosításával együtt kb. 250,000 körüli szintre állt be (ezen belül a csak tejhasznú 207 ezer), ami az EU egészén belül kb. 1,1%-os, stabilan tartott részesedések felel meg:

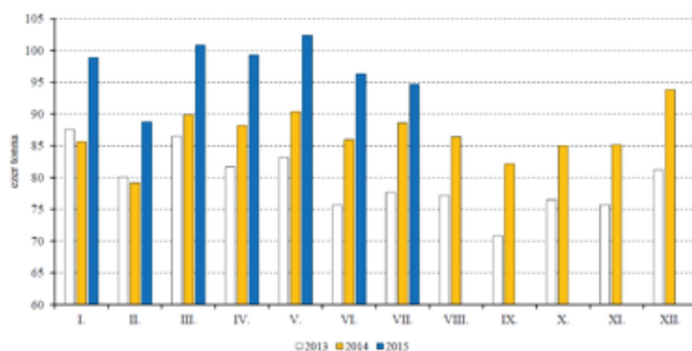

Az 2015/I-VI időszak az EU egészében 0,8%-os összesített tehéntej termelésnövekedést hozott az elmúlt év azonos időszakához képest, jelentős országok közötti eltérésekkel (ld. alábbi ábra). Magyarország a legnagyobb termelésnövekedést felmutató országok között volt, ami a rövid távú hazai ár alakulás szempontjából kedvezőtlen fejlemény.

Az előző ábra Magyarországra vonatkozó megállapítását megerősíti az AKI adatgyűjtése is a felvásárolt nyerstej havi alakulásáról:

8. ábra: A felvásárolt nyerstej havi mennyisége Magyarországon (2013-2015)

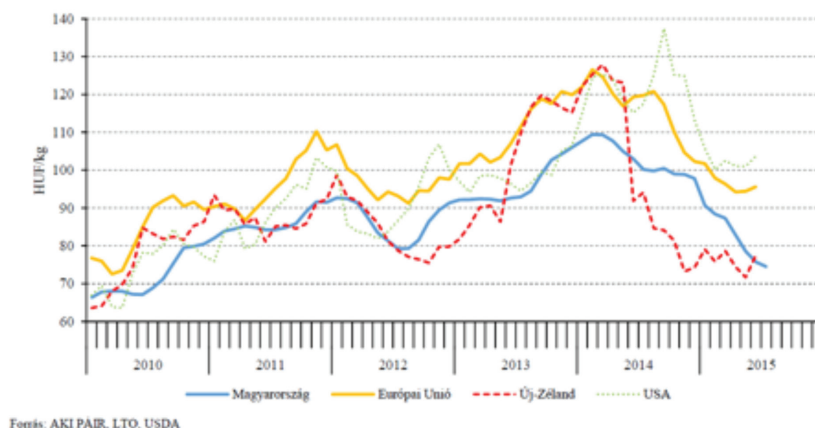
Forrás: AKI PÁBR

A tejkínálat és a termelés egyelőre tehát sem az EU-ban, sem Magyarországon nem alkalmazkodott a kialakult helyzethez, sőt a termelés növekedése 2015 első felében is folytatódott.

Tejárak

A nyerstej havi termelői ára 5-15, jellemzően kb. 10 forinttal alacsonyabb volt az elmúlt 5 éves idősort tekintve az EU átlagához képest, ugyanakkor a környező versenytársakhoz képest (Szlovákia, Csehország, Lengyelország) nagy eltérések nem mutatkoztak. **A világpiacon a nagy tendenciákban együttmozgás látható a főbb piacokon, azonban ez adott esetben igen jelentősen eltérő árszinten valósulhat meg.** Az EU a kvótarendszer (limitált kínálat) miatt korábban a magasabb árszintű piacok közé tartozott, ami a megváltozott körülmények hatására változhat.

1. ábra: A nyerstej havi termelői árának alakulása a világon (2010-2015)

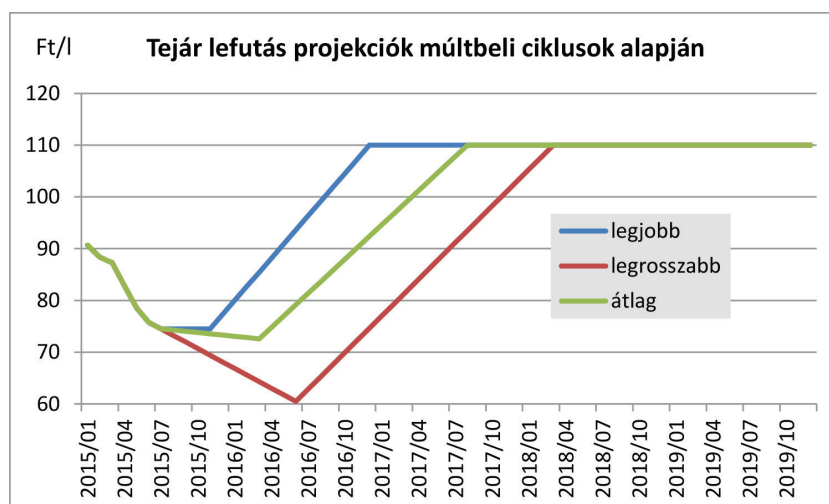
Tejár ciklusok

Amennyiben a korábbi ciklusok tapasztalatai relevánsak, úgy 33-48 hónapos ciklusidővel számolva, a következő árcsúcs 2017 második felében vagy 2018-ban várható, egyes modellváltozatok szerint azonban már 2016 végén elérhető lehet. Az elérhető tanulmányok megállapításai jórészt az Egyesült Államokra vonatkoznak, azonban a tapasztalatok szerint az árak nagy vonalakban együtt mozognak a különféle piacokon, továbbá az EU-ban a kvótarendszer kivezetése miatt most sokkal inkább relevánsak lehetnek az USA-ra vonatkozó tanulmányok, mint korábban. A mélypont – alapul véve a korábbi ciklusok tapasztalatait – 20-27 hónappal a ciklus kezdete utánra, vagyis 2016 első kilenc hónapjában valamikor várható. A ciklikus csúcs- és mélypontok közötti maximális 8 \$/cwt különbséget összevetve a legutóbbi ciklus csúcsán tapasztalt 24 \$/cwt árszinttel, kb. egyharmados árcsökkenés adódik. Egyébként a ciklusokat egyenként vizsgálva, a csúcshoz képest bekövetkezett változások is megerősítik ezt a mértékű potenciális árcsökkenést:

- 18\$ → 12\$ (-33%)
- 17\$ → 11\$ (-35%)
- 19\$ → 12\$ (-37%)
- 22\$ → 12\$ (-45%)
- 22\$ → 17\$ (-23%)

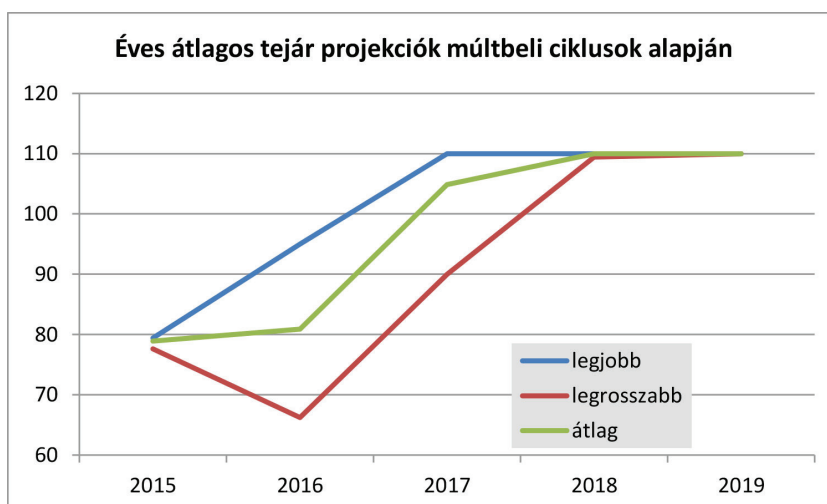
Az alábbiakban három verzió időbeli lefutását mutatjuk be: a fenti ciklusok közül a legjobb (kék), a legrosszabb (piros), illetve egy köztes verziót (zöld). A köztes verzióban átlagosan 35% csúcstól számított árcsökkenéssel számolva, a tejárciklus alja a 110 Ft-os csúcshoz képest 72 forintot várható, vagyis lényegében a tavaly nyári mélypontot jelentő árszinten.

Egyes vélemények szerint azonban most nem egy normál, hanem stresszelt ciklusról beszélhetünk, az orosz embargó és a kínai kereslet visszaesése miatt. Ha ezt feltételezzük, az ábrán pirossal jelölt forgatókönyv sem zárható ki, amely 2016 közepén a jelenleginél is alacsonyabb árszinten hoz mélypontot, majd innen folyamatosan emelkedve, 2018 első felében éri el a kiinduló 110 Ft/literes szintet.

Forrás: EBH Agrár Kompetencia Központ

Az alábbi ábra a fentiekből az éves tervezésekhez kalkulálható átlagos árszinteket mutatja be, látható hogy még négy éves ciklussal számolva is (2014/03 → 2018/03, piros vonal) csak 2015 és 2016 jelent komoly problémát az iparágban a 85-100 Ft/l közötti jellemző hazai tejtermelés önköltségeket nézve.

Forrás: EBH Agrár Kompetencia Központ

A hazai tejiparág erősségei és gyengeségei

Erősségeink:

- a nagyszámú tehenészetek közötti szelekció legnagyobb hulláma már lezajlott, a talpon maradtak zöménél a további működéshez szükséges minimum-feltételek az utóbbi évek beruházásainak köszönhetően nagyrészt megvalósultak
- a viszonylag magas állománykoncentráció kifejezetten versenyelőnyöket biztosít a magyar tejszektornak
- a felvásárolt tej higiéniai értékmérői (összcsíraszám, szomatikus sejtszám, idegenanyag) megfelelőek nemzetközi összehasonlításban
- a velünk egy időben csatlakozó tagországok tejgazdaságaival való összevetésben a magyar tehenészetek szakmai mutatók tekintetében többnyire állja a versenyt

Lehetőségeink:

- A világpiaci árak és költségek alakulása függvényében szélesíthető, bővíthető a hazai takarmánybázis
- A lakossági fogyasztás egyre inkább eltolódik a feldolgozott tejtermékek felé, nálunk az ezzel a folyamattal összefüggő fogyasztói igényt generált keresletet főleg az importcikkek elégítik ki; a magyarországi tejjárnak tehát ezen a téren is nagy tartalékai léteznek; branded termékek területén is nagyon jelentős a növekedési tér
- Minden prognózis szerint a világ tej-és tejtermék-fogyasztása – a népesség növekedése és fizetőképességének erősödése következtében – folyamatosan és érezhetően emelkedik (az EU országokban mérsékeltebb ütemű növekedés várható) – van és lesz jelentős potenciális piac

Gyengeségeink:

- hazai fogyasztók viszonylag gyenge fizetőképessége
- A nyerstej előállítás költsége (önköltsége) azonban a nemzetközi összehasonlításban akár 25-30 %-kal magasabb (Mo.-n), oka: eltérő makrogazdasági feltételek, de a különbség döntő hányadéért a hazai magas takarmány-költségek okolhatók
- Versenyhátrány: a hazai takarmányozás túlzottan a (szemes és siló) kukorica felhasználására épül, ugyanakkor a kukorica aránytalanul megrágtult. Versenytársainkat ez a fejlemény alig érinti, mert jóval olcsóbb takarmánybázisra támaszkodhatnak. Náluk nagyobb szerepet kapnak a különböző melléktermékek (darák, gabonatörköly, répaszelet, glicerin stb.) a gabonafélék, a szálatakarmányok, s nem utolsósorban a gyepterületek magas színvonalú hasznosítása